

EDIFIAK NNYỌŃ MME JEW YE EDITỌŃỌ-NTAK MBỌP ITIE-UKPONO ABASI

Ezra 1:1-11; 3:1-13.

ỌYỌHỌ UKPEP-ŃKPỌ 426

Eke Ikpọ Owo

IKỌ IBUOT: “Ndien kpukpru owo efiori akamba mfiori, ke etoro Jehovah, koro etọñode ndibọp ufọk Jehovah” (Ezra 3:11).

I Ewuhọ Cyrus

- 1 Jehovah edemere Spirit Cyrus, Ezra 1:1; 2 Chronicles 36:22
- 2 Abasi ama otuk esit Cyrus ndibọp Itie-ukpono Abasi ke Jerusalem, Ezra 1:2; 2 Chronicles 36:23; Isaiah 44:28.
- 3 Ema eyak mme Jew emi ekenyenede udọñ ndinyọñ ñka Jerusalem enyọñ, Ezra 1:3, 4.

II Edifiak Mme Jew

- 1 Mme etubom ke ufọk, mme Oku ye mme Levi ema edu ke otu mmọ emi ekefiakde ke Jerusalem, Ezra 1:5; 2:64, 65.
- 2 Mmọ ikekaha ubọk-ubọk, Ezra 1:6.
- 3 Cyrus ama ọnọ edisana mkpoduoho efiak ke Itie-ukpono Abasi; Ezra 1:7-11.

III Editọñọ Ntak Mbọp Itie-Uwa Ye Itiat-Ukot-Ufọk

- 1 Ema ebọp itie-uwa enyuñ efọp mme uwa ke esit, Ezra 3:1-3, 5, 6.
- 2 Ema enim usọrọ mme ataya, Ezra 3:4.
- 3 Ema enam ntim-idem enyuñ esin itiat ukot-ufọk Itie-ukpono Abasi, Ezra 3:7-10.
- 4 Mkparawa efiori mfiori, ikpọ-owo enyuñ etua eyet ke ema ekekure itiat ukot-ufọk, Ezra 3:11-13.

SE EKPEPDE EBAÑA

Oto ke nda-usuñ Spirit Abasi, Isaiah, anditiñ ntiñ-nnim ikọ eke Abasi ama etiñ ke ñkpọ nte isua 150 mbemiso Cyrus amana, ete ke Abasi eyemenere Cyrus onim nte “ekpeme-erọñ” Esie, onyuñ asiak enye enyiñ ke abaña editọñọ ntak mbọp Jerusalem ye edisin itiat-ukot-ufọk obufa itie-ukpono Abasi (Isaiah 44:28).

Ntiñ-nnim ikọ emi ama enehere ọwọrọ osu. Ke Cyrus ama akada ubọñ, enye ama ọbọ ediwak mme idut ada enyene oto ke uñwam Abasi, man uduak Abasi ke abaña ikọt Esie okposu. Kiet ke otu mme akpatre idut emi Abasi akadade esin Cyrus ke ubọk ekedi Babylon, ke oro ama ekebe enye ama anam ewuhọ abaña edifiak nnyọñ mme Jew ye editọñọ-ntak mbọp itie-ukpono Abasi. Ntre ini ufin ke Babylon ama etre ke isua ata ye duop, ndinam Ikọ Abasi efen osu, oro edi ntiñ-nnim ikọ Jeremiah (Jeremiah 29:10).

Ini Abasi

Ke ini Cyrus akadade ukara ke Babylon, Daniel okosuk oduñ ke ñkañ idut oro (Daniel 6:28). Sia Daniel ekenyenede akwa itie ke ukara edidem Darius, imenim ite obufa edidem emi ama okop abaña onyuñ ọsọp ndidian idem ye Daniel. Ediwak owo enim ete ke sia Daniel ama ọkọfiọk ete ke isua ufin nditọ Israel ata ye duop esik ekpere ndikure, ama anam Edidem Cyrus enyene ifiọk abaña ikọ emi Abasi Israel ekebemde iso etiñ ke ñkpọ nte isua 150 emi ekebede, ke abaña mme edinam Cyrus emi edidade itie.

Ñkpọ kiet edi ata akpanikọ: ekedi ekem ini Abasi, ndien Cyrus ama ọsọp ndinam man ewuhọ Abasi ọwọrọ osu, Abasi ama etiñ abaña Cyrus: “Ñkot fi enyiñ ñko: . . . ñkot fi enyiñ ukpono ñko, edi afo ufiọkke mi” (Isaiah 45:4). Edi ñkpọ itoro ke iren ye iban enamde uduak Abasi, edi otim edi nsinsi

udori ke nkop-uyo otopde ɔwɔɔ ke esit owo emi ama ɔkɔtɔnɔ ntak amana obufa. Ediwak owo enam uduak Abasi ke ndo-ndo oro mmɔ enyenede ifet nte Cyrus akanamde ke ini emi, edi ata eyen Abasi okop uyo Esie kpukpru ini ikereke mme enem imɔ ke idem mme inemke.

Ewuho Uworo-ufin

Se ikeneherede idi ata akpan nkpo ke ewuho emi ekedi man ikot Abasi emi enyenede udon ndifiak nnyon nka Jerusalem man ekehwam ke ndibop itie-ukpono Abasi ekpenyene unen ndinam ntre. Ikakpakke-kpak owo ndika; edi owo ekpekere ete ke utɔ etop oro ekpekedi se mme Jew ekpebode ke akwa inemesit ye idara. Ke isua ata ye duop ema ekebe ton nte mmɔ ekekpɔn ison emana mmɔ, nte kpukpru owo ikpoyomke ndifiak usop-usop nnyon? Esit ama edemere nkpo nte owo 50,000 ndinam nkpo nwut udon ndifiak nnyon ke Jerusalem. Emi ekedi ata ekpri ubak ke otu ediwak mme Jew emi ekedunde ke Babylon ke ini oro. Nso idi ntak emi mme Jew eken mikoyomke ndifiak nnyon?

Ke nkpo nte isua ata ye duop ama ekebe, ndusuk udon edifiak nnyon ama okure. Ekeme ndidi ediwak nkani owo ema ekpana, nko mkparawa emi ekemanade do ikotimke ifina idem mmɔ. Ediwak owo ema ebop mme ufok, enyuh eto mme ihwan vine, ke mme usuh ewen nko ema ekabare emehe ke ido Obio Babylon. Mmɔ enyene mme itie iduh emi efonde. Nso idi ntak emi mmɔ ekpetonode ntak eka ekesobo ye ɔkposon ini ke obio emi ama akakabare edi ndon. Mmɔ ema enyene ukpeme ke obio Babylon, ntak ndien ekpetonode ntak eda idem mmɔ esok mme asua emi eduunde ke obio mmɔ? Ediwak ekere ete ke ikpanaha nte ifina idem, ke ntre, mmɔ ema esuh ye inyene ererimbot mmɔ ke Babylon.

Edi mme owo ema edu emi ekenyenede mbiomo ke esit mmɔ ndimum enyih Abasi, ukpono Esie ye edinam Esie nkama. Ndusuk owo ikekemeke ndiyɔ mfuhɔ me nditre mmɔn-eyet ke enyin mmɔ, ke mmɔ efokde ebaña ukut, esuene ye hwure emi ekedude ke Jerusalem (Nehemiah 1:4). Mme Jew ikekemeke ndinɔ enɔ me ndiwa uwa ke Babylon. Nkukure uwa emi Abasi obode ekenyene ndidi ke Jerusalem, obio emi Jehovah ekemekde; ntre ke ndusuk owo ekenyene udon ndinyon ke obio mmɔ, man efiak ekedu ke ebiet emi Abasi ekemekde.

Ukpuhore Iduhe

Ke kpukpru mme isua eke ebede mme owo inyeneke ukpuhore. Kpa ke eyo nnyin emi mme owo eyak usuh Spirit emi ebererede ana ihwan, ana ukpok, inyimeke ndiduk, koro mmɔ emade ifure-ifure uwem eti-eti. Mme owo ema ndinam nkpo emi akpade mmɔ esisit me minyuh itakke mmɔ baba nkpo kiet (ye nkpo oro edide okuk, me ini, me edinam utom); edi se mikpaha nkpo iwakke ndinyene ekom-urua. Ito Abasi ye nsinsi utip edinyene mme anam-akpaniko; mmɔ oro enamde nkpo ke ihwan-utom Abasi kpukpru ini. (Se Matthew 25:21 ye 34-36). Ekuyak nnyin iyuhɔ ke kpukpru inem uwem nkpo ikpohidem ke ini eti ifet odude emi oyomde nnyin inam utom Abasi okposuk nnyin iditabade mme inemesit nkpo uwem emi.

Mme Ubok Emi Esodon

Ke ndiyak mme Jew efiak enyon ke Jerusalem, Cyrus ke ewuho esie ama onɔ uyo ete yak mme Jew emi esuhode ke Babylon, ɔkoro ye kpukpru mbio-obio oro enɔ mbon-isañ emi uhwam ke enɔ ima-esit. Ke nsio-nsio usuh Abasi ama anam nkpo utibe-utibe onɔ mme Jew ke ini ufin mmɔ, ke ntak oro ediwak mbio-obio oro ema enɔ mmɔ ukpono.

“Kpukpru mmɔ eke ekande mmɔ ekuk eda nkpo silver, ye gold, ye inyene, ye ufene, ye nkpo-uto eson mmɔ ubok.” Cyrus ama adian akamba uhwam: “Edidem osioño nkpohuho ufok Jehovah” edi. Nebuchadnezzar akatañ ndisana nkpo ke itie-ntuak ibuat ke Jerusalem ada edinim ke ufok mme Abasi esie. Edidem Belshazzar ama asabare mme nkpo oro edi Abasi ama ekpeme mmɔ. Ke esiode ukpeme Abasi efep ekpeketa mme nkpo oro enyuh eda enam esin ke mme nkpo ewen; ntre ke mme Jew ema ekebeñe idem ndinyon ke obio mmɔ, ema eyak mme mkpoduho oro enɔ mmɔ, mmɔ enyuh eda mme nkpo oro enyon eka ke Zion.

Nti Ikot Abasi edi ndimek mkpoduho enɔ Abasi, kpa mkpoduho mbom. Abasi enyene utom ye itie onɔ ndisana mkpoduho ndiyohɔ, etih enyin onyuh otim ekpeme mkpoduho oro mbak edibiara. Andidiok eyema “nditara” mkpoduho Abasi nnyuh nkpuhore mmɔ nsin ke nkpo efen, edi Abasi

ekpekpeme mme mkpoduoho Esie okposuk edi nte mmọ editiede nte mbon ntañ-mfep ke idut efen. Ke mme usen ifań emi, (ekeme ndidi usọp-usọp) Abasi eyeda kpukpru ndisana ndimek mkpoduoho Esie edibon ke ufọk Esie, ke ebiet emi Enye okonimde (John 14:3). Nte afo emebeńe idem ebet usen oro?

Nditań Nkeńe

Kere nte mmọ emi ekesọpde isań! Ewuhọ nsana-nyak ekedi ke akpa isua ukara Cyrus ke Babylon. Mme owo emi ekewakde ke ńkpọ nte 42, 360 ema etim mbubehe mmọ enim enyuń ebeńe idem ndikpọń Babylon. Jerusalem ada ke nnen-nnen usuń ke ńkpọ nte itiat 500, edi otu owo ekenyene ndisańa ke mme ibiọń usuń koro akwa akpa-utatan ama odu ke ufọt onyuń abahare itie iba emi. Nditań mme owo ke ubom ofim ikoduhe, mme ńkpọ isań nte edude idaha emi ikoduhe ńko. Ediwak owo ekenyene ndisańa ke ikpat; edi, ke ọyọhọ ọfiọń itiaba nditọ Israel ema edań ke mme obio mmọ enyuń edu ke mbeńe-idem nte owo kiet ndisobo ke Jerusalem. Mmọ ema etim esańa esọp man ekpenyene ifet enọ idem mmọ ndidiọń nnyuń ntim mme ebiet-iduń nnọ mbon ufọk mmọ ndidu ke ini emi edibọp itie-uwa ye itie-ukpono Abasi akade iso. “Da odudu fọ nam kpukpru se ubọk fọ okutde ndinam” (Ecclesiastes 9:10).

Akpa edinam emi mme Jew ekenamde ke ini mmọ ekesobode idem mmọ nte owo kiet ke Jerusalem ekedi ndibọp itie-uwa Abasi. Mmọ ema edọk akani ńwure oro efep enyuń ebọp itie-uwa ke ata akpa itie esie man ewa edifọp uwa ke esit, kpa nte ewetde ke Ibet Moses. Mme owo emi ekeduńde ke isọń Nditọ Israel, ke ema eketań mmọ ke ufin, ema efibe ufup ebańa editọńo ntak nnyọń mmọ, ikonyuń itimke itie ufan-ufan ye mmọ. Mme Jew ema ekop ndik ebańa uwem mmọ, ntre ndibọp itie-uwa ye ndiwa edifọp uwa ekedi akpa mbubehe emi mmọ ekenamde. Itie-uwa ye mme uwa esie ọkọrọ ye unyime Abasi ama akabare edi ńkpọ ukpeme ọnọ Israel onyuń anyańa mmọ osio mme asua mmọ ke ubọk akan ibibene itiat emi akakande obio okuk.

Imenyene utọ ekikere oro ibańa idem nnyin mfin emi: “Ekam ebem iso eyom Obio Ubọń Esie ye edinen ido Esie; ndien eyedian kpukpru ńkpọ emi enọ mbufo” (Matthew 6:33). Nso isine ke “kpukpru ńkpọ emi”? Jesus ama etiń ikọ abańa udia, edińwọń, ye edisine-ńkpọ ye mme ńkpọ emi uwem oyomde. Mme ńkpọ emi edi se ediande ke nnyin ibemde iso iyom Obio Ubọń Abasi, ye edinen ido Esie.

Itiat-ukot-ufọk

Ke ema eketọńo ndinam ńkpọ ke itie-uwa ke usen ke usen nnyuń nnim Usọrọ mme Ataya, mme andikara Israel ema enọ mme ọbọp-ufọk ye mme anam-usọ uyo ete enam mme ndutim ebańa itiat-ukot-ufọk Itie-ukpono Abasi. Ema enọ udia, edińwọń ńkpọ ye aran esọk mbon obio Zidon ye Tyre ke ndida ńkpuhọ ye mme eto cedar emi etode Lebanon. Kpukpru mme ndutim emi ama oyom ini, edi ke ọyọhọ ọfiọń iba ke ọyọhọ isua unyọń mmọ iba ke ọyọhọ utom edisin itiat-ukot-ufọk ọkọtọńo. “Adańemi mme andibọp etọńode ndibọp mme temple Jehovah, mmọ enim mme oku, esine edisine-ńkpọ mmọ, ekama ukorowo enyuń enim mme Levite, nditọ Asaph, ekama cymbal, ete etoro Jehovah, nte David edidem Israel eketemede. Ndien mmọ ekwọ, ke etoro, enyuń ekọm Jehovah, koro Enye ọfọnde, koro ima Esie (emi Enye amade) Israel odude ke nsinsi. Ndien kpukpru owo efiori akamba mfiori.”

Nso utọ ini edidemere ke mme owo emi ekenyene! Mmọ ekenyuń ekpeme didie ndinam kpukpru ńkpọ nte asańade ekekem ke Ikọ Abasi. Edidiọń Abasi okonyuń edep didie ọduhọ mmọ. Mkparawa esio mkpọ idara ke ofuri esit mmọ. Mbiowo ke etide akpa Itie-ukpono Abasi ye kpukpru ubọń emi okodude ke esit etua eyet.

Mme owo ke ebọbọp Itie-ukpono Abasi eńwen ke eyo nnyin, Itie-ukpono Abasi eke Spirit: “Mmọdo ndien mbufo idighe aba isen ye oduduń, edi edi mbio-obio kiet ye ikot Abasi, enyuń edi mbon ufọk Abasi; ema ebọp mbufo edori ke enyọń ukot-ufọk emi edide mme apostle ye mme prophet, Christ Jesus ke Idem Esie onyuń edi akan itiat inuk: ke Enye ke kpukpru ufọk kiet-kiet etim ekpaha ekọri ewọrọ edi edisana temple ke Ọbọń. Ke Enye ke ekebọp mbufo nde esin do, ete edi itie-iduń Abasi ke Spirit” (Nwede Mbon Ephesus 2:19-22). Owo kiet-kiet emekeme ndinyene utom ye udeme ke Itie-ukpono Abasi emi, emi ebọpde enọ nsinsi ini. Edieke mme Jew eketimde ekpeme ndibọp Itie-ukpono

Abasi emi edibiarade nte asaṅade ekekem ke Ikọ Abasi, didie ndien ke nnyin ikpekpeme inyuṅ ida ini ke ndibọp nsinsi Itie-ukpono Abasi nte asaṅade ekekem ye mme item Esie!

MME MBUME

- 1 Ini ewe ke Cyrus ọkọnọ uyo ete esana mme Jew ayak?
- 2 Nso ikedi ntak emi ekesinde mme Jew efiak enyọṅ ke Jerusalem?
- 3 Okuk isaṅ mmọ okoto mmọṅ?
- 4 Owo ifaṅ ekedu ke akpa udim isaṅ ndifiak ṅka Jerusalem?
- 5 Nso ṅkpọ-uto ke ekeyak enọ mme Jew ndida ṅka ke Itie-ukpono Abasi?
- 6 Nso idi ntak emi ekebemde iso ebọp itie-uwa mbemiso etọṅọ mme utom efen?
- 7 Ke ewe ọfiọṅ ke ekewuk itiat-ukot-ufọk Itie-ukpono Abasi?
- 8 Nso ikedi edinam otu owo ke ini ekewukde itiat-ukot-ufọk Itie-ukpono Abasi?
- 9 Mme ṅkani owo ekenam didie?